

Briuselis, 2019 06 05
COM(2019) 500 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS VADOVŲ
TARYBAI, TARYBAI, EUROPOS CENTRINIAM BANKUI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI, REGIONŲ KOMITETUI
IR EUROPOS INVESTICIJŲ BANKUI**

2019 m. Europos semestras. Konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos

1. ĮVADAS

Europos ekonomika auga septintus metus iš eilės. Per J.-C. Junckerio vadovaujamos Komisijos kadenciją investicijos grįžo į prieš krizę buvusį lygį, dirbančių asmenų daugiau nei kada nors anksčiau, o viešoji skola apskritai sumažėjo.

Šiais ir kitais metais Europos ekonomika toliau plėsis: nepaisant ne tokių palankių sąlygų, visų valstybių narių augimo rodikliai yra teigiami. Praėjusiais metais Europos ekonomikai įtakos turėjo pasaulinės problemos, susijusios su įtampa prekybos srityje, padidėjusiu netikrumu ir metų pradžioje labai sugriežtintomis tarptautinėmis finansinėmis sąlygomis. Šiais ir kitais metais pagrindinė ekonomikos augimo varomoji jėga ir toliau turėtų būti vidaus paklausa, kurią skatina tolesnis užimtumo ir pajamų augimas, mažos finansavimo išlaidos ir fiskalinės paramos priemonės tam tikrose valstybėse narėse.

Sėkmingo Europos ekonomikos modernizavimo kelrodės, kaip ir anksčiau, turėtų būti veiksmingos struktūrinės reformos, tikslingų investicijų strategijos ir atsakinga fiskalinė politika. Per Europos semestrą priimtose konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose valstybėms narėms pateikiama gairių, kaip deramai spręsti įsisenėjusius ir naujus uždavinius ir siekti bendrų svarbiausių politikos tikslų. Įgyvendinant Europos semestrą labai svarbu ir toliau atkakliai siekti įgyvendinti vadinamąjį vertybių trikampį: skatinti investicijas, vykdyti veiksmingas reformas, kuriomis skatinamas tvarus ir integracinis augimas, ir užtikrinti atsakingą fiskalinę politiką. Konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose taip pat pateikiama gairių, kaip gerinti ekonominės ir pinigų sąjungos veikimą ir valdymą, didinti euro zonos šalių ekonomikos atsparumą vadovaujantis 2019 m. rekomendacija dėl euro zonos ekonominės politikos¹ ir užtikrinti didesnę socialinę konvergenciją laikantis Europos socialinių teisių ramsčio.

Sulėtėjęs pasaulinis augimas sustiprina poreikį nuolat spręsti ES šalių ekonomikos struktūrines problemas. Atsižvelgiant į didėjančią ekonominę riziką ir netikrumą, itin svarbu aktyviau vykdyti reformas ir nustatyti jų prioritetus, kad mūsų šalių ekonomika taptų atsparesnė ir padidėtų augimo potencialas. Tam, be kita ko, reikia didinti inovacijų poveikį ir mastą ir užtikrinti įgūdžių kokybę ir atitiktį darbo rinkos poreikiams. Siekiant sušvelninti lėtesnio augimo poveikį užimtumui ir nelygybei, svarbu skatinti socialinę įtrauktį, apsaugoti ir skatinti investicijas ir gerinti viešųjų finansų kokybę. Lėtėjant ekonomikos augimo pagreičiui taip pat akcentuojamas tolygesnio perbalansavimo visoje euro zonoje poreikis. Valstybės narės turėtų toliau didinti viešųjų finansų tvarumą, visų pirma tuo atveju, kai skolos santykis yra didelis. Kita vertus, valstybės narės, turinčios fiskalinio manevravimo galimybių ir žemą investicijų lygį, turėtų tuo pasinaudoti, kad padidintų augimo potencialą. Sustiprinus bendrąją rinką ir užtikrinus didesnę bendrosios rinkos politikos ir nacionalinių struktūrinių reformų papildomumą bus daugiau galimybių padidinti ES ekonomikos našumą ir atsparumą. Kalbant apie pasaulinį lygmenį, atnaujintoje ES strategijoje dėl Kinijos akcentuojamos svarbios darbo vietų kūrimo ir ekonomikos augimo Europoje galimybės².

Investicijos ir reformos turėtų būti vykdomos kartu. Šiuo dokumentų rinkiniu Komisija visų pirma siekia užtikrinti, kad investicijos ir reformos būtų geriau suderintos, ir pateikti nuoseklesnę politikos priemonių sistemą. Vadovaujantis Komisijos atlikta išsamesne šalių

¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5097-2019-INIT/lt/pdf>

² <https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-eu-china-a-strategic-outlook.pdf>

ataskaitose nustatytų kiekvienos valstybės narės investicijų poreikių ir kliūčių analize, 2019 m. konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose daugiau dėmesio skiriama investicijoms.

Nors ES lėšomis visų investavimo poreikių patenkinti negalima, jos suteikia daug galimybių sumažinti konkretų investicijų deficitą, nustatytą konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose. Užtikrinus veiksmingesnę Europos semestro ir 2021–2027 m. ES finansavimo politikos sąsają, kaip numatyta Komisijos pasiūlyme dėl kitos ES daugiametės finansinės programos, tokios ES finansinės programos kaip „InvestEU“, Europos infrastruktūros tinklų priemonė, „Europos horizontas“ ir sanglaudos politikos fondai suteikia didelių galimybių. Visų pirma itin svarbus tolesnis ES sanglaudos politikos fondų programavimas. Ką tik pradėtas dialogas su nacionalinėmis ir regioninėmis valdžios institucijomis, kaip 2021–2027 m. laikotarpiu geriau panaudoti Europos struktūrinius ir sanglaudos fondus³ nacionaliniu lygmeniu, o konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos kartu su šalių ataskaitomis sudaro analitinį sėkmingo programavimo pagrindą.

2. EKONOMINĖ PERSPEKTYVA IR BENDRA PAŽANGA VYKDANT REFORMAS IR NAIKINANT DISBALANSĄ

Europos Sąjungos ekonomika šiais ir kitais metais turėtų toliau augti, nors ir lėčiau. 2019 m. numatomą ekonomikos augimo sulėtėjimą iš dalies lemia didelis neigiamas išorinės aplinkos poveikis į eksportą orientuotiems sektoriams. Tam tikri šalims ir sektoriams būdingi veiksniai (pvz., automobilių pramonės sektoriuje) taip pat turėjo įtakos kai kurių didžiųjų Europos valstybių gamybos rodikliams. Su vidaus politika susijęs netikrumas ir reformų atšaukimas tam tikrose šalyse neigiamai paveikė pasitikėjimą ir augimo perspektyvas. Papildomos darbo vietos ir nuosaikiai augantis darbuotojų darbo užmokestis turėtų paskatinti vartojimą ir ekonominę veiklą, tačiau netikrumas dėl ekonominės perspektyvos ir toliau slegia ekonominę nuotaiką. Investicijos turėtų toliau augti, tik lėčiau, dėl mažiau palankios išorinės aplinkos ir netikrumo dėl prekybos politikos. Apskritai palankios finansavimo sąlygos ir fiskalinės paramos priemonės tam tikrose valstybėse narėse turėtų ir toliau palaikyti vidaus paklausos augimą.

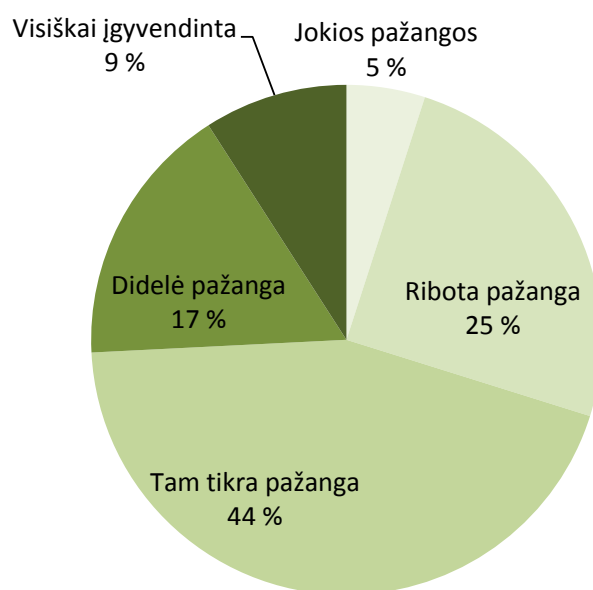
Nors per pastaruosius kelerius metus pagrindiniai rodikliai labai pagerėjo, turime toliau didinti Europos ekonomikos atsparumą ir augimo potencialą. Itin svarbu didinti potencialų augimą ir fiskalinio manevravimo galimybes, kad būtų galima atlaikyti būsimus neigiamus ekonominius sukrėtimus. Atsižvelgiant į didelius ir tarpusavyje susijusius pavojus, kylančius ekonominei perspektyvai, reikia dėti daugiau pastangų siekiant spręsti struktūrines problemas ir šalinti trūkumus, kurie lėtėjant ekonomikos augimo poreikiui gali dar labiau išryškėti. Investicijų į švietimą ir įgūdžius, kokybišką infrastruktūrą ir inovacijas skatinimas ir apsauga taip pat padės stiprinti mūsų šalių ekonomikos augimo potencialą ir remti bendrą paklausą. Šiomis aplinkybėmis taip pat labai svarbu puoselėti pagarbą teisinės valstybės principams, visų pirma nepriklausomoms teismų sistemoms ir patikimoms kovos su korupcija struktūroms. Kalbant apie viešuosius finansus, labai įsiskolinusios šalys turėtų įgyvendinti politiką, kurios tikslas – didinti fiskalinius rezervus ir užtikrinti, kad skolos santykiai tvariai mažėtų. Tuo pat metu svarbu jau dabar panaudoti fiskalinio manevravimo galimybes, jeigu jų yra. Ypatingą dėmesį visose valstybėse narėse reikėtų skirti augimą skatinančioms išlaidoms ir persikirstomajam jų poveikiui bei mokesčių sistemai. Galiausiai, atlikus simetriškesnį

³ ES sanglaudos politikos fondai yra Europos regioninės plėtros fondas, „Europos socialinis fondas +“ ir Sanglaudos fondas.

perbalansavimą visoje euro zonoje, bus suvaldytas neigiamas išiskolinimo mažinimo poveikis augimui ir mūsų ekonominės veiklos rezultatai mažiau priklausys nuo išorės paklausos.

Daugiau nei du trečdaliai iki 2018 m. priimtų konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendintos pasiekus bent „tam tikrą pažangą“ (žr. 1 diagramą.). Įvairios rekomendacijos, dėl kurių su valstybėmis narėmis susitarta nuo 2011 m., įgyvendinamos stabiliai. Tam tikrais atvejais yra įrodymų, kad anksčiau patvirtintų esminių reformų elementų atsisakoma. Didžiausia pažanga padaryta finansinių paslaugų sektoriuje, taip pat darbo santykius ir užimtumo apsaugą reglamentuojančių teisės aktų srityje. Pažanga įgyvendinant rekomendacijas dėl mokesčių bazės išplėtimo, sveikatos bei ilgalaikės priežiūros ir konkurencijos paslaugų sektoriuje ypač lėta.

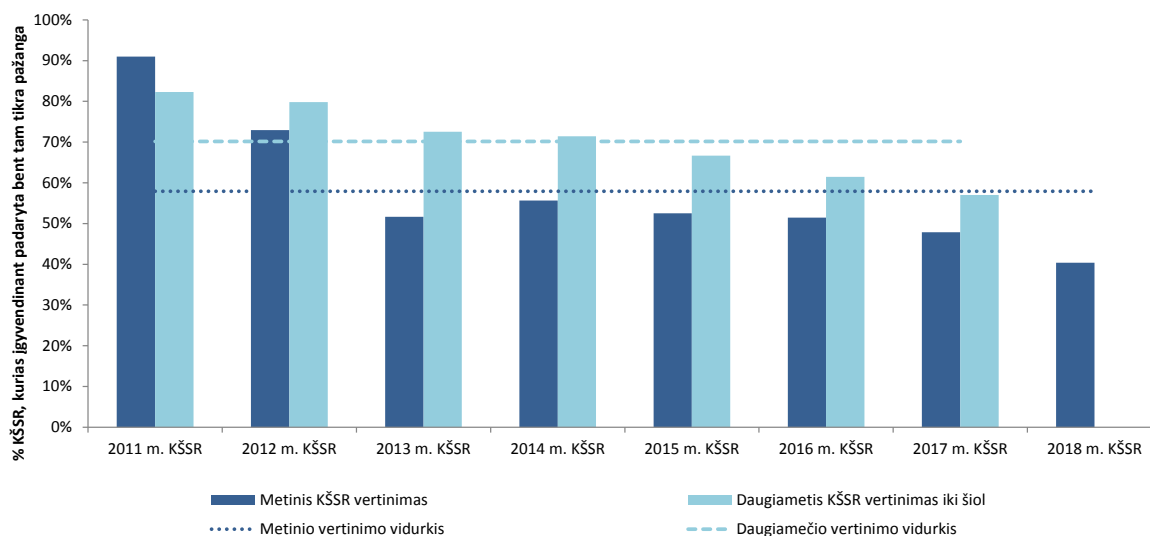
1 diagrama. 2011–2018 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendinimas iki šiol

Pastaba. Atliekant daugiamečių vertinimą atsižvelgiama į įgyvendinimo pažangą nuo pirmųjų rekomendacijų priėmimo iki šio komunikato paskelbimo 2019 m. gegužės mėn. Bendras su fiskaline politika susijusių konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų vertinimas apima Stabilumo ir augimo pakto reikalavimų laikymąsi.

Vertinant metinę reformų pažangą, valstybės narės padarė bent tam tikrą pažangą įgyvendindamos 4 iš 10 rekomendacijų, joms pateiktų 2018 m. liepos mėn. (žr. 2 diagramą). Palyginti su ankstesniais metais, rezultatai yra prastesni. Apskritai nuo vertinimo, atlikto vasario mėn. teikiant šalių ataskaitas, didelės papildomos pažangos įgyvendinant reformas nepadaryta. Tačiau įvairiose valstybėse narėse ir politikos srityse padėtis skiriasi. Reformos toliau sėkmingai įgyvendinamos finansinių paslaugų sektoriuje, nors pažanga šiek tiek mažesnė, palyginti su ryžtingais veiksmais, kurių imtasi iš karto po krizės. Rekomendacijos dėl mokesčių bazės plėtimo ir konkurencijos paslaugų sektoriuje stiprinimo ir toliau įgyvendinamos prastai. Atsižvelgiant į likusius ekonominius ir socialinius uždavinius ir ekonomikai gresiantį sulėtėjimą, itin svarbu reformas įgyvendinti aktyviau, kad ES šalių ekonomika taptų atsparesnė.

2 diagrama. Konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendinimas: kiekvienų metų nuo 2011 m. metinis įvertinimas, palyginti su įgyvendinimu iki šiol

Pastaba. Atliekant daugiamečių vertinimą atsižvelgiama į įgyvendinimo pažangą nuo pirmųjų rekomendacijų priėmimo iki šio komunikato paskelbimo 2019 m. gegužės mėn. Dėl konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų skirtingų vertinimo kategorijų 2011 ir 2012 m. metinį ir daugiamečių vertinimą palyginti sunkiau.

Pažanga naikinant makroekonominį disbalansą daroma toliau, bet reikia imtis papildomų politikos veiksmų. Vienose valstybėse narėse privačioji ir viešoji skola tebėra kaip niekad aukšto lygio, todėl mažiau galimybių atlaikyti neigiamus sukrėtimus. Kai kuriose kitose valstybėse narėse matyti sparčiai augančių būsto kainų ir didėjančių vienetui tenkančių darbo sąnaudų sąlygojamo perkaitimo ženklų. Išorės pozicijų perbalansavimas dar nebaigtas. Didelis išorės deficitas buvo panaikintas, tačiau einamosios sąskaitos perteklius keliuose šalyse išlieka didelis, nepaisant tam tikrų nežymių koregavimo požymių. Didelis euro zonos einamosios sąskaitos perteklius iš esmės nepasikeitė ir rodo, viena vertus, bendrą vidaus paklausą, kuri atsilieka nuo ekonominės veiklos, ir, kita vertus, pagerėjusią konkurencinę padėtį, kuri palaiko eksportą. Tolesniam perbalansavimui reikia diferencijuoto atsako. Valstybės narės, kuriose susidaręs einamosios sąskaitos deficitas arba didelė išorės skola, turi didinti konkurencingumą, o valstybės narės, kuriose susidaręs didelis einamosios sąskaitos perteklius, turėtų gerinti sąlygas, skatinančias darbo užmokesčio augimą ir investicijas. Našumo ir investicijų didinimo priemonės yra itin svarbios visoms valstybėms narėms siekiant padidinti augimo potencialą.

3. PAGRINDINIAI 2019–2020 M. REKOMENDACIJŲ TIKSLAI

Bendras rekomendacijų tikslas – paskatinti valstybes nares modernizuojant ekonomiką didinti augimo potencialą ir toliau stiprinti ekonomikos atsparumą. Turint omenyje numatomą augimo sulėtėjimą, visos valstybės narės prioritetą turėtų teikti reformoms, kuriomis siekiama tvaraus ir integracinio augimo. Vis labiau skaitmeninės ir globalizuotos ekonomikos šalims reikia pažangesnių investicijų į svarbią infrastruktūrą, inovacijas, švietimą ir įgūdžius. Be to, dėl skaitmeninio, besikeičiančios darbo rinkos, senėjančios visuomenės ir

ekologiškesnės ekonomikos būtina imtis papildomų pastangų siekiant remti kokybiškų darbo vietų kūrimą ir užtikrinti tvarias, adekvačias ir įtraukias socialinės gerovės sistemas.

Nacionalinės socialinės ir ekonominės tendencijos slepia regioninius skirtumus, kurie tam tikrose šalyse yra reikšmingi. Žvelgiant į praeitį, ekonomikos augimo nauda po regionus pasiskirstė nevienodai. Žvelgiant į ateitį, būsimi socialiniai ir ekonominiai iššūkiai nevienodai veikia skirtingas visuomenės dalis. Taigi, remiantis 2019 m. šalių ataskaitų išvadomis, šių metų rekomendacijose, kai aktualu, daromos nuorodos į regioninius ir teritorinius skirtumus. Taip siekiama geriau nustatyti konkrečius investicijų poreikius ir skatinti spartesnę ekonominę ir socialinę konvergenciją pasinaudojant investicijomis, kurias 2021–2027 m. bendrai finansuos ES sanglaudos politikos fondai.

Vis didėjantis netikrumas pasaulinėse rinkose pabrėžia bendrosios rinkos svarbą. Siekiant sudaryti geresnes sąlygas įmonėms gauti aukštos kokybės išteklių už konkurencingą kainą, o ES prekių tiekėjams ir paslaugų teikėjams pasiūlyti dideles bei likvidžias rinkas, labai svarbu, kad bendroji rinka veiktų gerai. Į santykinai mažesnę integracijos paslaugų rinkose lygį dėmesys jau buvo atkreiptas anksčiau, tačiau reformų tempas dažnai buvo nuviliantis. Alternatyviosios sąnaudos, susijusios su nepakankama integracija paslaugų rinkoje, auga ir pasiskirsto po visas valstybes nares. Be to, dar galima tobulinti tam tikras prekių rinkų sritis, visų pirma taikant abipusio pripažinimo principą. Europoje sukūrus tikrą bendrąją kapitalo rinką (kapitalo rinkų sąjungą) padidės finansų sistemos gebėjimas atlaikyti sukrėtimus, nes įmonės turės įvairesnių galimybių gauti finansavimą, ir atsiras naujų investavimo galimybių. Bendrajai rinkai konsoliduoti reikia papildomų reformų pastangų valstybėse narėse, kad būtų daroma pažanga integruojant jos skaitmeninius, energijos, kapitalo ir transporto aspektus. Pavyzdžiui, Italijai rekomenduota gerinti savo infrastruktūros kokybę, atsižvelgiant į regioninius skirtumus.

2019 m. vasario mėn. Komisija nustatė disbalansą 13 valstybių narių. Kad šis disbalansas būtų panaikintas, reikia imtis tinkamų veiksmų pagal konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas. Remdamasi nuodugniomis peržiūromis, Komisija pagal makroekonominio disbalanso procedūrą padarė išvadą, kad disbalansas yra susidaręs 10 valstybių narių (Airijoje, Bulgarijoje, Ispanijoje, Kroatijoje, Vokietijoje, Nyderlanduose, Portugalijoje, Prancūzijoje, Rumunijoje ir Švedijoje), o perviršinis disbalansas – trijose (Graikijoje, Italijoje ir Kipre)⁴.

- Kroatijos atveju padaryta išvada, kad, atsižvelgiant į pagerėjusią ekonominę padėtį ir politikos įgyvendinimo pažangą, disbalansas nebėra perviršinis.
- Graikijoje baigus vykdyti finansinės pagalbos programą pirmą kartą atlikta nuodugni apžvalga, o disbalansui naikinti skirtos politikos priemonės stebimos pagal griežtesnės priežiūros sistemą, taikomą užbaigus programą.
- Nepaisant pagerėjusių ekonominių aplinkybių ir kai kurių pastarojo meto pastangų sparčiau vykdyti politinius įsipareigojimus, Kiprui vis dar būdingas didelis pažeidžiamumas.
- Italijoje augimo ir viešųjų finansų perspektyvos suprastėjo, o naujausiomis politikos priemonėmis atsisakoma ankstesnių reformų elementų, taip pat ir susijusių su pensijų sistema. Vasario mėn. Komisija paskelbė, kad ji atidžiai stebės Italijos prisiimtus

⁴ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Centriniam Bankui ir Euro grupei „2019 m. Europos semestras. Struktūrinių reformų pažangos vertinimas, makroekonominio disbalanso prevencija ir naikinimas ir pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 atliktų nuodugnių apžvalgų rezultatai“, COM(2019) 150 final.

įsipareigojimus naikinti disbalansą, nes Italijos makroekonominio disbalanso padidėjimas ar sumažėjimas labai priklausys nuo būsimų politikos veiksmų. Šiuo atžvilgiu Italijos 2019 m. nacionalinėje reformų programoje struktūriniai klausimai, nurodyti 2018 m. šaliai skirtose rekomendacijose, sprendžiami tik iš dalies, taip pat dažnai trūksta išsamios informacijos apie kelis naujus įsipareigojimus ir jų įgyvendinimo tvarkaraštį. Tačiau jos reformų strategija paremta esminėmis jau suplanuotomis skirtingų sričių reformomis, o tai rodo didelį tęstinumą, palyginti su ankstesnėmis nacionalinėmis reformų programomis.

Kaip ir anksčiau, visoms šalims, kuriose susidaręs disbalansas arba perviršinis disbalansas, bus taikoma speciali stebėseną pagal makroekonominio disbalanso procedūrą.

Viešieji finansai ir apmokestinimas

Valdžios sektoriaus skola mažėja, tačiau pažanga valstybėse narėse nevienoda. Kai kurios valstybės narės nepakankamai pasinaudojo pastarųjų metų palankiomis ciklinėmis sąlygomis ir žemomis palūkanų normomis, kad atkurtų fiskalinius rezervus. Kitos užsitikrino patikimą biudžeto būklę, kuri suteikia fiskalinio manevravimo galimybių remti investicijas. Apskritai 2015–2018 m. euro zonos fiskalinės politikos kryptis buvo iš esmės neutrali, o 2019 m., remiantis Komisijos prognoze, ji turėtų būti šiek tiek ekspansinė.

Keliose valstybėse narėse valdžios sektoriaus skola tebėra didelė. Dėl visuomenės senėjimo poveikio kyla papildomų iššūkių ir reikia toliau reformuoti pensijų, sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros sistemas, siekiant didinti jų veiksmingumą, efektyvumą ir adekvatumą ir išsaugoti jų ilgalaikį fiskalinį tvarumą. Vis dar labai svarbu vykdyti pensijų reformas, kuriomis siekiama koreguoti darbingo ir pensinio amžiaus pusiausvyrą ir remti papildomą pensijos lėšų kaupimą. Kai būtina, reikia skubiai susitarti dėl gerovės sistemos reformų, atsižvelgiant į jų poveikį grupėms, kurioms jos aktualios. Patirtis parodė, kad tos sritys yra vienos iš sunkiausiai reformuojamų, todėl reformų procesą reikia pradėti nedelsiant. Kartu nuo pat pradžių būtina rengti platesnio masto konsultacijas su suinteresuotosiomis šalimis. Reikėtų aiškiai vengti situacijos, kai atsisakoma jau priimtų reformų, ir ją ištaisyti, nes tai gali kelti pavojų fiskaliniam tvarumui, sumažinti augimo potencialą ir kartų tarpusavio teisingumą.

Norint sustiprinti euro zonos ir jos valstybių narių fiskalinį tvarumą, nacionalinė fiskalinė politika turi būti diferencijuota. Būtina atsižvelgti į įvairių šalių turimas fiskalinio manevravimo galimybes ir šalutinį poveikį. Valstybės narės, kurių viešoji skola vis dar didelė, turėtų toliau siekti atkurti fiskalinius rezervus. Tai sumažintų jų pažeidžiamumą sukrėtimų atveju ir per kitą nuosmukį sudarytų sąlygas visapusiškam automatinių stabilizavimo priemonių veikimui. Konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose laikantis Stabilumo ir augimo pakto yra nustatytos reikalaujamos fiskalinio koregavimo pastangos valstybėms narėms, kurios dar nepasiekė vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo. Pakankamai galimybių turinčioms valstybėms narėms taip pat rekomenduojama laikantis Stabilumo ir augimo pakto taisyklių pasinaudoti fiskaline ir struktūrine politika siekiant didinti viešąsias investicijas, kad būtų remiamas augimas ir sudarytos palankios sąlygos perbalansuoti ekonomiką.

Pagerinus viešųjų išlaidų kokybę, galėtų atsirasti daugiau galimybių viešaisiais finansais remti augimą ir socialinę sanglaudą. Perėjus prie švietimui, užimtumui ir investicijoms palankios viešųjų išlaidų ir pajamų struktūros, būtų galima padidinti augimo potencialą. Todėl kartu su pastangomis kontroliuoti išlaidas ir didinti veiksmingumą reikėtų toliau įgyvendinti veiksmus, kuriais siekiama pereiti prie augimą skatinančios viešųjų išlaidų struktūros. Gerai

parengtos ir griežtai atliekamos išlaidų peržiūros yra veiksminga priemonė viešųjų išlaidų struktūrai pagerinti, nes, be kita ko, suteikia daugiau galimybių našioms ir tikslingoms viešosioms investicijoms. Nors daug valstybių narių (pvz., Estija, Ispanija, Kipras, Liuksemburgas ir Slovakija) jau pradėjo įvairių rūšių išlaidų peržiūras, dar yra galimybių tokiais procesais naudotis daugiau, plėsti jų taikymo sritį, gerinti metodiką ir geriau susieti peržiūras su biudžeto ciklu. Galiausiai, kadangi kai kuriose valstybėse narėse atliekant peržiūras buvo sėkmingai nustatytos sritys, kuriose reikia didinti išlaidų efektyvumą, dabar tas išvadas būtina paversti politikos veiksmais.

Laikui bėgant valstybės narės gerokai patobulino savo fiskalines sistemas ir daugelyje šalių jos padeda vykdyti patikimą fiskalinę politiką. Tačiau kai kuriose valstybėse narėse reformos būtina tęsti, kad būtų sukurta gerai suprojektuota ir veiksminga fiskalinė sistema. Kroatijai ir Ispanijai rekomenduojama stiprinti biudžeto sistemas, Austrija ir Belgija turi toliau tobulinti fiskalinio koordinavimo priemones, o Lenkijoje būtina toliau stiprinti biudžeto procedūras. Kitose valstybėse narėse reformos stringa ir reikia naujo postūmio reformų pastangoms atgaivinti. Be to, visose srityse labai svarbu nuolat daug dėmesio skirti įgyvendinimui, kad fiskalinės sistemos atitiktų savo tikslą – pasiekti, kad fiskalinė politika būtų tvari, arba ją tokią išlaikyti.

Mokesčių ir išmokų sistemos gali padėti remti integracinį augimą. Tinkamai suprojektuotos mokesčių ir išmokų sistemos gali paremti privačias investicijas ir pagerinti verslo aplinką, skatinti dalyvavimą darbo rinkoje ir užimtumą, mažinti nelygybę ir padėti kurti socialiniu ir aplinkosaugos požiūriu atsparią ekonomiką. Atsižvelgiant į tai, kai kurioms valstybėms narėms rekomenduota mokesčių našta perkelti nuo darbo jėgos prie kitų šaltinių, kad būtų paskatintas tvaresnis ekonomikos augimas.

Kova su agresyviu mokesčių planavimu yra prioritetas, todėl Komisija pateikė pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, kuriais siekiama padidinti mokesčių sistemos skaidrumą, veiksmingumą ir nuoseklumą. ES teisės aktų ir tarptautiniu mastu sutartų iniciatyvų perkėlimas į nacionalinę teisę padės apriboti agresyvaus mokesčių planavimo praktiką. Tačiau gali būti, kad agresyviu mokesčių planavimu užsiimančios bendrovės naudojami tam tikrais kai kurių valstybių narių (Airijos, Kipro, Liuksemburgo, Maltos, Nyderlandų ir Vengrijos) mokesčių sistemų aspektais.

1 langelis. Nauja priežiūros pagal Stabilumo ir augimo pakta informacija

Remdamasi 2019 m. stabilumo ir konvergencijos programų vertinimu, Komisija taip pat ėmėsi tam tikrų veiksmų pagal Stabilumo ir augimo pakta.

Komisija rekomenduoja nutraukti Ispanijos perviršinio deficito procedūrą. Pakto korekcinė dalis nebebūtų taikoma jokiai valstybei narei.

Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 126 straipsnio 3 dalį Komisija priėmė ataskaitas dėl Prancūzijos, Belgijos, Kipro ir Italijos, kuriose apžvelgia jų atitiktį Sutartyje nustatytiems deficito ir skolos kriterijams. Dėl Prancūzijos padaryta išvada, kad šiuo metu deficito ir skolos kriterijų laikomasi. Dabartinė Belgijos analizė neleidžia padaryti galutinės išvados, ar skolos kriterijaus laikomasi, ar ne. Dėl Kipro Komisija mano, kad tolesnių veiksmų, lemiančių sprendimą dėl perviršinio deficito egzistavimo, imtis nereikėtų. Italijos atveju analizė rodo, kad turėtų būti laikoma, jog skolos kriterijaus nesilaikoma, todėl yra pagrindo taikyti skola grindžiamą perviršinio deficito procedūrą.

Komisija taip pat rekomenduoja Tarybai priimti sprendimą, kad Vengrija ir Rumunija nesiėmė veiksmingų priemonių dėl 2018 m. gruodžio mėn. Tarybos rekomendacijos pagal didelio nukrypimo

procedūrą. Rumunijai ši procedūra pradėta taikyti 2017 m. birželio mėn., pastebėjus didelį nukrypimą 2016 m. Vengrijai didelio nukrypimo procedūra pradėta taikyti 2018 m. birželio mėn., pastebėjus didelį nukrypimą 2017 m. Be to, Komisija Vengrijai ir Rumunijai teikia įspėjimus dėl didelio nukrypimo nuo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo 2018 m. Tai trečias įspėjimas Rumunijai ir antras Vengrijai. Komisija rekomenduoja Tarybai priimti Vengrijai ir Rumunijai skirtą rekomendaciją imtis tinkamų priemonių, kad šis didelis nukrypimas būtų panaikintas.

Darbo rinka, švietimas ir socialinė politika

Darbo rinkos sąlygos toliau gerėja. ES užimtumo rodikliai kaip niekada dideli, o nedarbas mažiausias šiame amžiuje. Tačiau skirtumai tarp šalių, regionų ir gyventojų grupių tebėra dideli. Kad pagerintų darbo rinkos veikimą, Airijai, Belgijai, Bulgarijai, Graikijai, Ispanijai, Kiprui, Slovėnijai, Suomijai ir Vengrijai rekomenduojama imtis tikslinių intervencijų, kurių tikslas – padidinti aktyvios darbo rinkos politikos veiksmingumą ir (arba) sustiprinti užimtumo tarnybų pajėgumą. Ispanija, Lenkija ir Portugalija turėtų mažinti didelę pagal terminuotąsias sutartis dirbančių asmenų dalį ir kartu skatinti perėjimą prie neterminuotų sutarčių.

Moterų dalyvavimas darbo rinkoje toliau auga, tačiau lyčių nelygybė pagal užimtumo ir atlyginimų lygį išlieka. Dažnai tai lemia paskatos nedirbti, nepakankamos profesinio ir asmeninio gyvenimo derinimo priemonės arba įperkamo vaiko priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugų trūkumas. Dėl šių klausimų rekomendacijos pateiktos Airijai, Austrijai, Čekijai, Estijai, Italijai, Lenkijai, Slovakijai ir Vokietijai.

Galimybė naudotis kokybiškomis švietimo ir mokymo paslaugomis itin svarbi tam, kad visiems piliečiams būtų suteikiama įgūdžių ir kompetencijų orientuojantis į mokymosi visą gyvenimą perspektyvą, kurioje atsižvelgiama į būsimus poreikius. Norint paskatinti žinioms imlų, tvarų ir integracinį augimą, svarbu investuoti į žmogiškąjį kapitalą, atsižvelgiant į didėjančią kvalifikuotų darbuotojų trūkumą, įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktį ir kintančias darbo sąlygas. Nepaisant to, tam tikrų gyventojų grupių įgūdžių lygis tebėra žemas. Todėl daugeliui valstybių narių rekomenduojama stiprinti ir modernizuoti jų švietimo ir mokymo sistemas. Į ateitį orientuotų įgūdžių ugdymo galimybes, įskaitant priemones suaugusiųjų švietimui skatinti, turėtų apsvastyti, pavyzdžiui, Airija, Bulgarija, Čekija, Estija, Kroatija, Graikija, Italija, Latvija, Lenkija, Lietuva, Portugalija, Prancūzija, Slovakija ir Slovėnija. Rekomendacijos gerinti švietimo ir mokymo sistemų atitiktį darbo rinkos poreikiams pateiktos Belgijai, Bulgarijai, Graikijai, Ispanijai, Kiprui, Kroatijai, Lietuvai, Portugalijai ir Rumunijai. Ispanijai taip pat rekomenduota mažinti mokyklos nebaigusiu asmenų skaičių, o Graikijai, Kiprui ir Latvijai – didinti profesinio rengimo ir mokymo pajėgumą. Keliose valstybėse narėse reikia papildomų pastangų siekiant gerinti švietimo ir mokymo sistemų kokybę ir didinti įtraukumą, ypatingą dėmesį skiriant palankių sąlygų neturinčioms grupėms, o Čekija ir Italija turėtų didinti mokytojo profesijos patrauklumą.

Socialinė padėtis toliau gerėja, tačiau tebėra trūkumų, susijusių su socialinės apsaugos sistemų aprėptimi ir galimybėmis naudotis paslaugomis. Skurdas mažėja, tačiau kai kuriose valstybėse narėse išlieka didelis. Keliose valstybėse narėse taip pat kyla dirbančiųjų skurdo problema. Be to, su nuolatinėmis problemomis susiduria tam tikros palankių sąlygų neturinčių asmenų grupės, tokios kaip neįgalieji ir migrantų kilmės asmenys. Kad būtų užtikrinta darbuotojų gerovė ir gerai veikiančios darbo rinkos, labai svarbu garantuoti tinkamą socialinę apsaugą nestandartiniais darbuotojams ir savarankiškai dirbantiems asmenims.

Bulgarijai, Estijai, Ispanijai, Latvijai, Portugalijai, Rumunijai ir Vengrijai rekomenduojama imtis priemonių minimalios socialinės apsaugos sistemos, įskaitant minimalių pajamų sistemas, aprėpčiai, adekvatumui ar veiksmingumui gerinti, o Graikijai ir Kroatijai rekomenduojama įgyvendinti išsamesnes socialinių išmokų reformas. Bulgarija, Estija ir Suomija turi užtikrinti geresnę prieigą prie kokybiškų socialinių paslaugų. Rekomendacija Nyderlandams siekiama paskatinti užtikrinti tinkamą socialinę savarankiškai dirbančių asmenų apsaugą. Čekijai ir Latvijai pateiktos konkrečios rekomendacijos skatinti remti neįgaliuosius.

Keliose šalyse tęsiamos sveikatos sistemų reformos, kad būtų užtikrintos galimybės naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis visiems ir kartu padidėtų tų sistemų išlaidų efektyvumas ir tvarumas. Valstybės narės ir toliau turi dėti pastangas, pirmiausia kruopščiai parengti visapusiškas priemones ir sparčiau priimti bei įgyvendinti sveikatos priežiūros paslaugų teikimo reformas. Sveikatos sistemų reformoms remti ir įgyvendinti dažnai reikia daugiau investicijų. Atsižvelgiant į tai, rekomendacijos didinti sveikatos priežiūros veiksmingumą, prieinamumą ir tvarumą pateiktos Austrijai, Bulgarijai, Čekijai, Graikijai, Italijai, Kiprui, Latvijai, Lenkijai, Lietuvai, Maltai, Rumunijai, Slovakijai, Slovėnijai, Suomijai ir Vengrijai.

Socialinis dialogas yra pagrindinis sėkmingo politikos rengimo ir įgyvendinimo veiksnys. Socialinių partnerių ir kitų suinteresuotųjų šalių dalyvavimas didina atsakomybę už politiką ir lemia geresnius ir tvaresnius politikos įgyvendinimo rezultatus. Įgyvendindamos ankstesnes konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, kai kurios valstybės narės padidino darbdavių organizacijų ir profesinių sąjungų struktūrinio dialogo ir dalyvavimo galimybes. Nors vieno visiems tinkamo modelio nėra, geresnį socialinį dialogą ir aktyvesnį socialinių partnerių dalyvavimą formuojant politiką galima užtikrinti keliose kitose valstybėse narėse, kaip antai Vengrijoje, Lenkijoje ir Rumunijoje; didelių iššūkių taip pat yra Kroatijoje ir Graikijoje.

Investicijos, konkurencingumo politika ir geresnė verslo aplinka didesniai našumui užtikrinti

Atsižvelgiant į pažangą, padarytą įgyvendinant Investicijų planą Europai (vadinamąjį Junckerio planą), tebėra labai svarbu parengti išsamią ES investicijų politikos darbotvarkę, kad dabar ir ateityje būtų paskatintas augimas. Nuo Investicijų plano Europai pradžios buvo pritraukta ir toliau pritraukiama nemažai privačių ir viešų lėšų investicijoms į strateginius ES ekonomikos sektorius; šios investicijos suteikė esminį postūmį augimui ir darbo vietų kūrimui. 2019 m. gegužės mėn. duomenimis, Junckerio planas turėtų paskatinti beveik 400 mlrd. EUR investicijų ir padėti sukurti 750 000 darbo vietų, o iki 2020 m. tokių darbo vietų skaičius turėtų padidėti iki 1,4 mln. Pagal Junckerio planą ne tik atvertas kelias investicijoms, bet ir sukurtos svarbios projektų duomenų bazės ir imtasi priemonių, kurios verslo aplinką daro palankesnę investicijoms.

Siekiant padidinti investicijas atitinkamose politikos srityse, reikėtų optimaliai pasinaudoti ES sanglaudos politikos fondais. Tai taip pat turėtų padėti sumažinti nuolatinį regioninių skirtumų visoje ES. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, šių metų šalių ataskaitose ir konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose pateikiama konkrečių gairių, kuriomis remiantis būtų galima priimti ES fondų programavimo sprendimus pagal kitą daugiametę finansinę programą.

Šiais metais dėmesys investicijoms atliekant Europos semestro analizę valstybėse narėse padėjo išskirti tuos investavimo prioritetus, kurių makroekonominė grąža didžiausia, ir nurodyti tas reguliavimo ir struktūrines kliūtis, kurios slopina ilgalaikio augimo potencialą. Pastaraisiais metais investicijos įvairiuose sektoriuose, šalyse ir turto grupėse augo nevienodai. Viešajame ir privačiajame sektoriuose vis dar investuojama skirtingai:

privačiosios investicijos nuo 2013 m. nuolat didėjo ir šiuo metu artėja prie vidutinio prieš krizę buvusio lygio, o viešosios investicijos pradėjo atsigauti tik 2017 m. Nors investicijos augo visose valstybėse narėse, kai kuriose iš jų investicijų lygis vis dar gerokai žemesnis už ilgalaikį prieš krizę buvusį vidurkį.

Langelis. Su investicijomis susijusios konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos ir ES sanglaudos politika 2021–2027 m.

Europos Komisija nuolat pabrėžė investicijų svarbą politikos vertybių trikampyje, kuris taip pat apima apdairią fiskalinę politiką ir struktūrines reformas.

2019 m. Europos semestre investicijoms skiriama dar daugiau dėmesio. Šiame semestro dokumentų rinkinyje valstybėms narėms pateikdama patarimų dėl investicijų Komisija vykdo įsipareigojimą stiprinti semestro sąsają su ES biudžetu, konkrečiau su 2021–2027 m. ES sanglaudos politikos fondais, atsižvelgiant į regioninius ypatumus⁵.

Tvirtesnė sąsaja tarp Europos semestro ir ES sanglaudos politikos fondų sudarys sąlygas geresniam ir veiksmingesniam programavimo procesui, o kartu ir geresnėms ir tikslingesnėms investicijoms, dėl kurių ilgainiui padidės našumas ir augimas. Nustačius šią sąsają racionalizuojami esami procesai ir užtikrinamas didesnis ekonominės politikos koordinavimo ir ES fondų naudojimo derėjimas, neužkraunant papildomos administracinės naštos.

Analitiniai Europos semestro pagrindai gali būti veiksmingos valstybių narių ir Komisijos dialogo dėl fondų programavimo gairės. Šiame langelyje paaiškinama, kaip su investicijomis susijusias Europos semestro gaires reikėtų panaudoti programavimo procese.

2019 m. metinėje augimo apžvalgoje, kuria pradedamas semestras, paraginta vykdyti tikslingesnę investicijų politiką visose valstybėse narėse. Šių metų žiemos dokumentų rinkinyje pateiktose šalių ataskaitose, remiantis ekspertiniu naujausių socialinių ir ekonominių tendencijų vertinimu, išanalizuoti kiekvienos šalies investicijų poreikiai, akcentuojant sektorių konkurencingumą ir ypatingą dėmesį skiriant poreikiui skatinti integracinį ir tvarų augimą. Kai aktualu, atsižvelgta į regioninius ir teritorinius skirtumus valstybėse narėse. Šia analize pagrįsta Komisijos nuomonė, kaip optimaliai panaudoti 2021–2027 m. ES sanglaudos politikos fondus⁶, išdėstyta šalių ataskaitų priede (D priede), kuriame pateikiama gairių dėl šių fondų investavimo prioritetų. Šie priedai – svarus indėlis į programavimo dialogą su valstybėmis narėmis. D priede nurodyti investavimo prioritetai suskirstyti į tris kategorijas (poreikiai, prioritetiniai poreikiai ir svarbūs prioritetiniai poreikiai), remiantis jų svarba socialinei bei ekonominei ir teritorinei plėtrai ir atsižvelgiant į teminius koncentracijos reikalavimus, nustatytus Komisijos pasiūlymuose dėl 2021–2027 m. ES sanglaudos politikos fondų. Kartu su kitomis šalių ataskaitų analitinėmis išvadomis priedai jau buvo pateikti valstybėms narėms, kad būtų galima inicijuoti dialogą dėl kitos kartos ES sanglaudos politikos fondų programavimo ir programavimo dokumentus priimti kaip galima anksčiau.

Šiame pavasario dokumentų rinkinyje Komisija teikia konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų pasiūlymus. Konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos yra gerokai platesnio pobūdžio nei šalių ataskaitų prieduose pateiktos investicijų gairės. Rekomendacijose aptariamos visos ekonomikos reformų ir investicijų poreikiai. Juos galima tenkinti naudojantis tiek finansavimo, tiek reguliavimo priemonėmis. Verta pabrėžti, kad ne visus valstybių narių investicinius poreikius galima finansuoti ES fondų lėšomis, tačiau tie fondai gali labai padėti išspręsti per semestrą nustatytas problemas, atsižvelgiant į jų ypatumus (pavyzdžiui, teminę koncentraciją).

⁵ Komisijos komunikatas „Šiuolaikiškas biudžetas Sąjungai, kuri apsaugo, suteikia galių ir gina“, COM(2018) 321 *final*.

⁶ Europos regioninės plėtros fondas, „Europos socialinis fondas +“ ir Sanglaudos fondas.

Konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos, nors jų aprėptis ir išsamumas skiriasi, atitinka šalių ataskaitų prieduose pateiktas investicijų gaires, kuriose dėmesys sutelktas tik į tuos investicinius poreikius, kuriems siūloma skirti bendrą ES sanglaudos politikos fondų finansavimą.

Pažanga įgyvendinant su investicijomis susijusius visų konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų aspektus bus stebima per būsimus Europos semestro ciklus. 2021–2027 m. ES sanglaudos politikos fondų indėlis įgyvendinant konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas bus stebimas remiantis informacija, gauta per nustatytus forumus ir procesus (metinius peržiūros posėdžius ir ataskaitas, stebėsenos komitetus).

Visoje ES dar yra kliūčių investicijoms. Apskritai reguliavimo kliūtys, instituciniai trūkumai ir patekimo į rinką, veiklos vykdymo ir pasitraukimo iš rinkos kliūtys mažina paskatas įmonėms investuoti ir trukdo persikirstyti ištekliais. Komisija šalina ir toliau sieks šalinti reguliavimo ir administracines kliūtis nacionaliniu ir ES lygmenimis. ES lygmens iniciatyvos ir struktūrinės reformos valstybėse narėse vienos kitas papildo. Šalinant kliūtis investicijoms tiek nacionaliniu, tiek ES lygmeniu padaryta tam tikra pažanga, tačiau įvairiose šalyse ir sektoriuose dar yra didelių kliūčių. Pavyzdžiui, Italijoje mažųjų ir vidutinių įmonių ir novatoriškų įmonių investicijas varžo sunkumai gauti finansavimą, o valdžios institucijų galimybės investuoti riboja administracinis pajėgumas ir netikrumas dėl pirkimų taisyklių įgyvendinimo. Kvalifikuotų darbuotojų trūkumas, instituciniai trūkumai ir reguliavimo neapibrėžtumas tebėra vienos iš pagrindinių kliūčių investicijoms Bulgarijoje. Lenkijoje investicijas vis dar stabdo nestabili reguliavimo aplinka ir tinkamos kvalifikacijos darbo jėgos trūkumas. Pagrindinės kliūtys Kipre – prasta verslo aplinka ir galimybės gauti finansavimą.

Kad įmonės investuotų, joms reikalinga patikima aplinka, nuspėjamumas ir teisinis tikrumas, taip pat visiška pagarba teisinės valstybės principui. Kai kuriose valstybėse narėse, tokiose kaip Austrija, Slovakija ir Slovėnija, labai pagerinta reguliavimo aplinka, tačiau dar galima padaryti daugiau. Pasauliniai konkurentai taip pat gerina savo verslo aplinką, taigi reformas būtina nuolat atnaujinti, kad būtų išlaikyta pirmaujanti konkurencinė pozicija. Siekiant išlaikyti investicijoms palankią aplinką, labai svarbus reguliavimo stabilumas, nuspėjamumas ir aukštos kokybės institucijos, grindžiamos pagarba teisinės valstybės principui, taip pat veiksmingos ir nepriklausomos teisingumo sistemos. Teisinės valstybės principas, veiksmingos teisingumo sistemos ir kova su korupcija pagerins verslo aplinką ir atneš ilgalaikės naudos – investicijų ir darbo vietų. Kai kurios valstybės narės toliau stengėsi kovoti su korupcija, tačiau ši problema keliose valstybėse narėse tebėra didelė ir daro neigiamą poveikį verslo aplinkai ir investicijoms. Pagrindiniai uždaviniai ir toliau yra korupcijos tyrimo ir persekiojimo veiksmingumo didinimas ir prevencijos gerinimas. Rekomendacijas, kuriose daugiausiai dėmesio skiriama šiems aspektams, gavo Čekija, Kroatija, Vengrija, Italija, Malta, Kipras ir Slovakija.

Veiksmingos viešosios administracijos ir nuolatinės pastangos mažinti administracinę naštą stiprina Europos įmonių konkurencingumą. Administracinė našta ir toliau stabdo investicijas, inovacijas ir įmonių augimą. Dėl tos naštos ir viešosios administracijos neveiksmingumo labiausiai nukenčia mažesnės ir labai novatoriškos įmonės. Rekomendacijos mažinti naštą ir gerinti įvairius viešosios administracijos veiksmingumo ir kokybės aspektus, visų pirma didinti viešųjų pirkimų veiksmingumą, šiais metais pateiktos, pavyzdžiui, Belgijai, Čekijai, Ispanijai, Kiprui, Kroatijai, Latvijai, Lenkijai, Portugalijai, Rumunijai, Slovakijai, Slovėnijai ir Vengrijai. Padidinus viešųjų paslaugų skaitmeninimo tempą bus užtikrintos aukšto lygio viešosios paslaugos senėjančiai visuomenei ir viešieji biudžetai, kuriems šiuo

metu tenka didelė našta. Patikimo ekonomikos valdymo užtikrinimas sprendžiant kovos su korupcija ir pinigų plovimu sistemų problemas yra būtina ilgalaikio tvaraus augimo sąlyga.

Kvalifikuotų darbuotojų trūkumas ir įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis gali būti esminės kliūtys investicijoms. Žvelgiant iš šios perspektyvos, investicijas į inovacijas, mokslinius tyrimus ir infrastruktūrą turi papildyti investicijos į žmones, suteiksiančios teigiamos grąžos, susijusios su žmogiškuoju kapitalu, labiau tinkama įdarbinti darbo jėga ir tvirtesne socialine sanglauda. Savo ruožtu visa tai lems geresnius ekonominius rezultatus ir didesnę atsparumą. Visų pirma, siekiant didinti darbo jėgos našumą ir gebėjimą prisitaikyti, labai svarbu gerinti įgūdžius ir juos geriau suderinti su darbo rinkos poreikiais. Gerai veikiančios ir įtraukios švietimo ir mokymo sistemos gali padėti išvengti įgūdžių trūkumo ir neatitikimų, kurie visuomenei brangiai atsieina ir ekonominiu, ir socialiniu požiūriu, rizikos ar ją sumažinti, kad nebūtų prarandamos augimo galimybės ir nemažėtų tam tikrų gyventojų grupių galimybės įsidarbinti.

Mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklos stiprinimas yra svarbus Europos augimo veiksnys. Daugelyje valstybių narių (pvz., Bulgarijoje, Estijoje, Latvijoje, Lietuvoje ir Rumunijoje) ir regionų yra daug galimybių stiprinti įmonių (visų pirma mažųjų ir vidutinių), akademinės bendruomenės ir mokslinių tyrimų ir viešojo sektoriaus atstovų bendradarbiavimą. Viešoji parama proveržio inovacijoms ir sparčiai augančių įmonių kūrimui bei plėtrai, taip pat patikimos pagrindinės įmonių mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros sąlygos sukuria galimybių rinkoje ir didina ekonomikos inovacijų pajėgumą.

Skaitmeninimas yra Europos Sąjungos politikos prioritetasis, tačiau daugelis valstybių narių turi laiku imtis papildomų pastangų. Skaitmeninimas yra pagrindinis našumo, konkurencingumo ir augimo svertas. Ypač atsilieka tradicinių sektorių ir mažųjų ir vidutinių įmonių skaitmeninė transformacija. Šį procesą turi spartinti visa ES. Tam reikia tinkamos paramos: būtina geriau suderinti Sąjungos, valstybių narių ir regioninę politiką, sutelkti viešuosius ir privačiuosius išteklius, kad padidėtų investicijos ir būtų užtikrinta tvirtesnė skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės sąveika.

Aplinkos ir energetikos infrastruktūros trūkumai neigiamai veikia augimą ir darbo vietų kūrimą. Perėjimui prie anglies dioksido neišskiriančios, efektyviai išteklius naudojančios žiedinės ekonomikos ir su tuo susijusiam priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo procesui reikia didelių investicijų. Kad būtų įgyvendinti išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio tikslai, keliose valstybėse narėse, būtent Austrijoje, Kipre, Lenkijoje, Maltoje, Nyderlanduose, Prancūzijoje ir Vokietijoje, reikia papildomų pastangų. Daugelyje valstybių narių reikia papildomų investicijų į vandens ir atliekų tvarkymo infrastruktūrą. Bendros viešųjų investicijų pastangos ir papildomų privačiųjų investicijų paskatos padės pasiekti tų sričių ES tikslus. Žiedinės ekonomikos augimui užtikrinti taip pat reikės regioninių ir vietos viešųjų investicijų, kurios suteiktų galimybę pertvarkyti tam tikrus gamybos procesus.

Kapitalo investicijų poreikiai valstybėse narėse skiriasi. Siekiant sustiprinti gamybos pajėgumus, sektoriuose, regionuose ir šalyse reikia investicijų į pagrindinį kapitalą. Tai ypač aktualu atsiliekančioms regionams, kad jie galėtų tęsti vijimosi procesą. Pažengusiems regionams ir sektoriams, pavyzdžiui, automobilių sektoriui, taip pat reikia investicijų, kad būtų galima paspartinti technologinius pokyčius ir atsiliepti į naujus iššūkius. Visuose sektoriuose ypač reikalingos investicijos į nematerialųjį kapitalą, kad būtų lengviau diegti naujas technologijas.

Kelios valstybės narės toliau didino finansinį stabilumą. Imtasi veiksmų siekiant mažinti neveiksnių paskolų skaičių, stiprinti priežiūros sistemas ir gerinti nemokumo sistemas. Nors per praėjusius metus neveiksnių paskolų labai sumažėjo, kai kuriose valstybėse narėse jų vis

dar daug. Bankų pelningumas išlieka nedidelis ir jam poveikį daro didelis neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis, kai kuriais atvejais netinkami verslo modeliai, perpildytos bankų rinkos ir finansų rinkos kintamumas (kuris vėl atsirado po pirmojo 2018 m. pusmečio). Keliose valstybėse narėse kovos su pinigų plovimu sistemų priežiūra ir vykdymo užtikrinimas tebėra problema; konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos dėl to pateiktos Bulgarijai, Danijai, Estijai, Latvijai, Maltai ir Švedijai. Rekomendacijos toliau mažinti neveiksnių paskolų skaičių pateiktos Airijai, Bulgarijai, Italijai, Kiprui ir Portugalijai. Tolesnių veiksmų siekiant stiprinti ne bankų finansų sektoriaus priežiūrą taip pat rekomenduota imtis Bulgarijai ir Kiprui.

Pokyčiai būsto rinkoje gali paveikti finansinį stabilumą, dėl to kai kuriose valstybėse narėse reikia imtis veiksmų. Būstas dažnai yra pagrindinis namų ūkių turimas turtas, tačiau su būstu susijusios paskolos ekonomikoje sudaro didelę visų paskolų dalį. Be to, keliose valstybėse narėse adekvataus ir įperkamo būsto trūkumas tampa vis didesne problema. Dėl to sumažinti būsto pasiūlos trukdžius ir pašalinti iškraipymus būsto rinkoje rekomenduojama Airijai, Liuksemburgui, Jungtinei Karalystei, Nyderlandams ir Švedijai. Kadangi aukštas privačiosios skolos lygis gali sustiprinti poslinkius būsto rinkoje, norint užtikrinti finansinį stabilumą svarbu mažinti didelį namų ūkių įsiskolinimą. Todėl Nyderlandams ir Švedijai rekomenduojama mažinti įsiskolinimui palankų iškraipymą, kurį visų pirma lemia mokesčių sistema, pvz., hipotekos paskolų palūkanų atskaitymas iš mokėtinų mokesčių.

4. EUROPOS SEMESTRAS: BENDROS ES INSTITUCIJŲ IR VALSTYBIŲ NARIŲ PASTANGOS

Europos semestrą valstybės narės sukūrė per ekonomikos krizę, siekdamos visus metus koordinuoti savo ekonominę politiką ir spręsti ekonominius ir socialinius uždavinius. Šiandien Europos semestras yra unikali ekonominės politikos dialogo su ES valstybėmis narėmis ir jų tarpusavio dialogo platforma. Jis taip pat suteikia galimybę Komisijai ir valstybėms narėms nuolat koordinuoti ekonominės politikos prioritetus. Europos semestras, kaip ekonomikos valdymo sistemos dalis, leidžia stebėti, užkardyti ir ištaisyti ekonomines tendencijas, kurios galėtų susilpninti šalių ekonomiką ar visą ES. Komisija nuolat palaiko daugiašalius ir dvišalius ryšius su valstybėmis narėmis, taip pat su Europos semestro pareigūnais sostinėse.

Šio dialogo rezultatas – bendra Komisijos ir ES valstybių narių analizė. Kiekvienais metais Komisijos rekomendacijas tvirtina Europos Vadovų Taryba ir oficialiai priima ECOFIN taryba, pasitarusi su kitų atitinkamų sudėčių Taryba.

Komisija parengė tam tikrų priemonių, kad padėtų valstybėms narėms įgyvendinti konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas. Pavyzdžiui, Paramos struktūrinėms reformoms tarnyba padeda ES šalims rengti ir vykdyti struktūrines reformas, siekiant remti darbo vietų kūrimą ir tvarų augimą. Bendradarbiaudama su atitinkamomis Komisijos tarnybomis, ji koordinuoja ir teikia specializuotą techninę pagalbą ES šalims. Ši parama visų pirma teikiama pagal Struktūrinių reformų rėmimo programą. Taip siekiama padėti ES šalims kurti veiksmingesnes institucijas, tvirtesnes valdymo sistemas ir veiksmingas viešojo administravimo įstaigas. Tokia parama stiprina ES šalių gebėjimus parengti ir įgyvendinti darbo vietų kūrimo ir tvaraus augimo skatinimo politikos priemones. Konvergencijai ir konkurencingumui skirta biudžeto priemonė, dėl kurios šiuo metu diskutuojama Euro grupėje, galėtų suteikti daugiau paskatų vykdyti reformas, remiantis Komisijos pasiūlymu dėl naujos reformų rėmimo programos pagal 2021–2027 m. daugiametę finansinę programą.

Galutinė atsakomybė už konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendinimą tenka valstybėms narėms.

5. TOLESNI VEIKSMAI

Komisija ragina Tarybą patvirtinti siūlomą 2019–2020 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų ir susijusių sprendimų pagal Stabilumo ir augimo pakto modelį.

Komisija taip pat ragina valstybes nares visapusiškai ir laiku juos įgyvendinti palaikant dialogą su socialiniais partneriais, pilietinės visuomenės organizacijomis ir visomis suinteresuotosiomis šalimis visais lygmenimis. Komisija per visą semestro procesą toliau bendradarbiaus su valstybėmis narėmis ir nacionalinėmis suinteresuotosiomis šalimis, kad būtų užtikrinta didelė atsakomybė ir veiksmingi tolesni veiksmai ir įgyvendinimas. Komisija taip pat yra pasirengusi valstybėms narėms paprašius suteikti reformų paramą per Paramos struktūrinėms reformoms tarnybą ir padėti valdžios institucijoms optimaliai pasinaudoti ES fondais.

Europos semestro konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos ir susijusi analizė šalių ataskaitose sudaro analitinį ES sanglaudos politikos fondų programavimo 2021–2027 m. laikotarpiu pagrindą. Europos Komisija ir valstybės narės, atsižvelgdamos į semestro analizę ir rekomendacijas, turėtų tęsti diskusijas siekdamas sėkmingo ES fondų programavimo.

1 LENTELĖ. 2019 M. KONKREČIOMS ŠALIMS SKIRTOSE REKOMENDACIJOSE APTARIAMŲ KLAUSIMŲ APŽVALGA

Plati kategorija	Politikos sritys	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	EL*	ES	FI	FR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	UK
Viešieji finansai ir apmokestinimas	Fiskalinė politika ir fiskalinis valdymas																												
	Ilgalaikis viešųjų finansų, įsk. pensijas, tvarumas																												
	Darbo jėgai tenkančios mokesčių naštos mažinimas																												
	Mokesčių bazių išplėtimas																												
	Įsiskolinimui palankaus iškraipymo mažinimas																												
	Kova su mokesčių vengimu ir slėpimu, geresnis mokesčių administravimas																												
Finansų sektorius	Finansinės paslaugos																												
	Būsto rinka																												
	Galimybė gauti finansavimą																												
	Privačiojo sektoriaus įsiskolinimas																												
	Darbuotojų apsaugos teisės aktai ir darbo sutarčių sistema																												
Darbo rinkos, švietimo ir socialinė politika	Nedarbo išmokos																												
	Aktyvi darbo rinkos politika																												
	Paskatos dirbti, kurti darbo vietas, dalyvauti darbo rinkoje																												
	Darbo užmokestis ir jo nustatymas																												
	Vaikų priežiūra																												
	Sveikatos ir ilgalaikė priežiūra																												
	Skurdo mažinimas ir socialinė įtrauktis																												
	Švietimas																												
	Gebėjimai ir mokymasis visą gyvenimą																												
	Moksliniai tyrimai ir inovacijos																												
	Konkurencija ir reglamentavimo sistema																												
Struktūrinė politika	Konkurencija paslaugų sektoriuje																												
	Telekomunikacijos, pašto paslaugos ir vietos viešosios paslaugos																												
	Energetika, ištekliai ir klimato kaita																												
	Transportas																												
	Verslo aplinka																												
Viešasis administravimas ir verslo aplinka	Nemokumo sistema																												
	Viešasis administravimas																												
	Valstybės valdomos įmonės																												
	Civilinė teisena																												
	Šešėlinė ekonomika ir korupcija																												

* Neįtraukta rekomendacija tęsti ir užbaigti reformas pagal įsipareigojimus po programos įgyvendinimo, priimtus 2018 m. birželio 22 d. Euro grupės susitikime.

2019 m. konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose nurodytos politikos sritys